

Bu devirde, bilhassa gençlerde, şu üç konuda büyük yetersizlik görülüyor: (1) Dikkat, (2) Merak, (3) Hafıza. Dikkatler dağılmış vaziyette, dikkatin ne olduğunu bilmek için psikoloji okumuş olmak gerekir. Adam bakıyor, sanki görüyor ama aslında görmüyor... Hiçbir şeye dikkat edemiyor. Hafıza dersiniz son derece silik ve dağınık. Adamcağız bendenize "Şevki Bey, yazılarınızı yirmi yıldan beri takip ediyorum..." diyor. Sen yirmi yıl yazımı oku ve ismimin Şevket olduğunu bilme, olacak şey değil. Galata köprüsünden şimdiye kadar binlerce defa geçmiş, geçmiş ama Süleymaniye Camiinin kaç minaresi olduğunu bilmiyor. Millette merak diye bir şey kalmamış. Atina'ya turistik bir seyahat yapıyor, orada üç tam gün kalıyor ve Benaki Müzesini ziyaret etmiyor. Ya Rabbi bu ne korkunç meraksızlıktır.

İstanbul'un kıyı kenar bir semtinde Piyalepaşa Camii vardır. Mimar Sinan'ın bambaşka bir üslupla inşa ettiği harika bir sanat ve mimarlık eseridir. Türkiye Müslümanları yeteri kadar medeni olsalardı, her gün oraya gruplar halinde gider, seyrederlerdi. Mimarlık sanatı bakımından değerli ve üstün olan bir camiye, bir binaya, bir köprüye bakmanın onu doya doya, derin derin seyretmenin stres giderici, şifa verici bir tesiri olduğunu duymuş muydunuz? Böyle bir şifa herkese nasip olmaz. Değerini bilerek, anlayarak, idrak ederek seyredeceksiniz; bakışlarınız size zevk ve haz kazandıracak. Bundan on beş sene kadar önce Dolmabahçe Sarayında bir tarihî hilyeler sergisi açılmıştı. Serginin tertipçisi Turgay Bey, üzüntülü ve şikâyetçiydi, "Müslüman kesimin kodamanlarından, üst tabakasından, güçlülerinden hiç kimse gelmedi" diyordu.

Çirkin bir bina insanın içini karartır, biz bunun da farkında değiliz. İçindeki bilgiler faydalı, güzel bir kitap düşününüz. Kağıdı sanatlı bir kağıt, hurufat karakteri o da sanatlı, cildi bir harika, yan kağıdı nefis bir ebru, insan bu kitabı okurken hem muhteva (içerik) hem şekil dolayısıyla birkaç çeşit zevk duyar. Avrupa'da kitapseverler için böyle lüks ve orijinal baskılar yapılıyor, numaralanıp meraklılarına satılıyor. Bizde merak yok ki, böyle kitap basılsın, satılsın...

Hafızasızlık niçin bu kadar yaygın?

1. Harama çok bakılıyor, harama bakmak hafızasızlığa yol açar.

2. Çok haram yeniyor.

3. Toplum "şifahî toplum" oldu. İnsanlar unutmamak için bazı bilgileri defterlere yazmıyor. Medenî toplumlar aynı zamanda yazılı toplumdur. Yazılması gereken şeyi yazarlar, not ederler.

Dikkat, merak ve hafıza eğitimle güçlendirilir ve geliştirilir. Bizde böyle bir eğitim yok. Türkçenin arı, duru, sade suya tirit, öz, yozlaşmış, erozyona uğramış bir dil haline gelmesi, kültürümüze, bu arada dikkatimize, merakımıza, hafızamıza büyük zararlar verdi. Ali Emirî Efendi miydi acaba, kudemadan bir zatın Osmanlı edebiyatından 10 bin beyti ezbere bildiğini okumuş veya duymuştum. 1950'li yıllarda gazetelerde köşe yazısı kaleme alan eski muharrirler, fıkralarını (o tarihlerde köşe yazısına fıkra denirdi) divan edebiyatından seçilmiş beyitler, mısralar, kıt'a veya rubailerle süslerlerdi. Çünkü onların hafızasında böyle yüzlerce beyit, mısra, kıt'a vardı. Geçen sene bir İmam-Hatip talebesi gördüm, Ziya Paşa'nın terakib-i bend ve terci-i bendini ezberlemişti. Bu öğrencinin bir ikincisinin çıkacağını hiç sanmam.

Müslümanlar bu konularda nasıl eğitilebilir?

Dikkat, merak, hafıza melekelerini geliştirmek mümkündür. Bunun için gerçekten ehliyetli ve uzman öğretmenler ve üstadlardan ders almak gerekir. On genç bulacaksınız, bir minibüse bineceksiniz, İstanbul'un tarihî suriçi bölgesini gezip dolaşacaksınız. Ana caddeleri değil, ara sokakları, kenar semtleri... Fener'e gideceksiniz, Gül Camiini gösterip anlatacaksınız... Ayvansaray'a gideceksiniz, Hazret-i Cabir Camiini... İstanbul hazinelerle doludur da haberimiz yok... Sultanahmet Camiini bilmeyenimiz yoktur. O anıt bina hakkında ne biliyoruz? Bilinmesi gerekenlerin binde birini biliyoruz. O ulu camii, uzman bir üstad nezaretinde gezilecek, on gençten üçünde istidat yoksa, ikinci geziye onları almayacaksınız.

İslam dini bir kitap ve yazı medeniyeti doğurmuştur. Bizim on kişilik kafilenin kütüphanelere, mücellitlere, hattatlara gidip bilgi alması, aydınlanması gerekir. Aherli kâğıt nedir, kaç çeşit hat vardır, yan kâğıdı ne demektir, makta ne demektir, mikleb ne demektir? Kültürlü Müslüman bunları hep bilecektir. Efendim ben tıpta okuyorum, bunlar bana lazım değil, diyenin aklına şaşarım. Öylesi odun gibi doktor olur. Doktor olacaksın Süheyl Ünver gibi olacaksın. Rahmetli hezarfendi, on parmağında on hüner vardı. Gençlere çok rica ediyorum: Meraklı olsunlar, dikkatli olsunlar, güçlü bir hafızaya sahip olsunlar.

Mehmet Şevket Eygi